

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/24/2021
Identifikačné číslo spisu: 7217226431
Dátum vydania rozhodnutia: 28.04.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7217226431.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa S. P., bývajúceho v H., zastúpeného JUDr. Michalom Michalovčíkom, advokátom, so sídlom vo Svidníku, Makovická 768/20, proti otcovi navrhovateľa S. P., bývajúcemu v H., o určenie výživného pre plnoleté dieťa, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 19Pc/115/2017, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 28. februára 2019 sp. zn. 8Co/72/2018, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 28. februára 2019 sp. zn. 8Co/72/2018 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 27. apríla 2018 č. k. 19Pc/115/2017-131 zaviazal povinného otca prispievať na výživu navrhovateľa 450 Eur mesačne od 6. decembra 2017, ktoré je povinný zaplatiť vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám navrhovateľa. Dlžné výživné 2.190 Eur za obdobie od 6. decembra 2017 do 30. apríla 2018 ho zaviazal zaplatiť do tridsiatich dní od právoplatnosti napadnutého rozsudku, pričom žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania. Okresný súd posúdil vec právne podľa čl. 11 ods. 1, § 1, § 2 ods. 1 a 2, § 155, § 156 Civilného mimosporového poriadku zákon č. 161/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CMP“), § 62 ods. 1, 2, 4, 5, § 65 ods. 3, § 75 Zákona o rodine zákon č. 36/2005 v znení neskorších predpisov (ďalej aj „ZOR“). Na základe vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že v danom prípade boli splnené zákonné kritériá pre určenie vyživovacej povinnosti povinného voči navrhovateľovi. Navrhovateľ sa od septembra 2017 pripravuje na budúce povolanie štúdiom na dvoch vysokých školách, a to v dennej forme na Ekonomickej univerzite, Podnikovohospodárskej fakulte Košice a v externej forme na Paneurópskej vysokej škole, Fakulte práva. Pre existenciu vyživovacej povinnosti je relevantná denná forma štúdia, avšak súčasne prebiehajúca externá forma štúdia má vplyv na výšku výživného, pretože sa podieľa na opodstatnených výdavkoch oprávneného. Vzhľadom k skutočnosti, že ako stredný stupeň vzdelania má navrhovateľ ukončené gymnázium, vysokoškolské štúdium je prirodzeným pokračovaním smerujúcim k získaniu predpokladov pre uplatnenie sa na trhu práce. Aj keď u navrhovateľa nejde o plynulé pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu po skončení gymnázia, súd považuje za relevantné, že v čase, keď navrhovateľ

neštudoval na vysokej škole, výživné od povinného nežiadal. V medziobdobí navrhovateľ bol po skončení gymnázia evidovaný v evidencii nezamestnaných, pracoval brigádne, následne aj ako zamestnanec. Povinný odmieta plniť vyživovaciu povinnosť voči oprávnenému namietajúc rozpor s dobrými mravmi. Rozpor s dobrými mravmi vidí povinný v zlých študijných výsledkoch, absencii reálneho pracovného vzťahu, pracovných návykov a snahy aspoň o príležitostné práce. Opakovane poukazoval na vek navrhovateľa, že nejde o dieťa, ale o dospelého muža, spôsobilého mať rodinu, ktoré skutočnosti súd vyhodnotil s odkazom na cit. ustanovenie zákona ako irelevantné námietky. Pokiaľ ide o určenie výšky výživného, súd vyhovel návrhu a určil rozsah vyživovacej povinnosti v sume 450 Eur, ktorú sumu má súd za primeranú s ohľadom na preukázané a odôvodnené potreby navrhovateľa a s prihliadnutím na možnosti a schopnosti povinného. O trovách konania súd rozhodol podľa ustanovenia § 52 CMP.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie otca rozsudkom z 28. februára 2019 č. k. 8Co/72/2018-205 napadnutý rozsudok zmenil tak, že návrh zamietol, pričom náhradu trov účastníkom konania nepriznal. Odvolací súd v odôvodnení uviedol, že pri posudzovaní vyživovacej povinnosti navrhovateľa voči otcovi je potrebné prioritne vychádzať z ustanovenia § 62 ods. 1 ZOR, podľa ktorého plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť. Schopnosť dieťaťa samo sa živiť nezávisí od určitej vekovej hranice (R 100/1967) alebo stupňa telesnej a duševnej vyspelosti (R 74/1969) a vo všeobecnosti možno prijať taký výklad pojmu daného kritéria, že dieťa je schopné samostatne sa živiť, ak je spôsobilé samostatne, z vlastných zdrojov uspokojovať všetky relevantné životné náklady (pozri Zákon o rodine, Komentár, JUDr. Edmund Horváth, JUDr. Erik Varga, 2. vydanie 2014, Wolters Kluwer, str. 309). Podľa názoru odvolacieho súdu je v týchto prípadoch potrebné hodnotiť vyživovaciu povinnosť a jej výšku veľmi obozretne a pojem schopnosť samostatne sa živiť vykladať podľa špecifik každého konkrétneho prípadu. Vychádzajúc z ustálenej judikatúry odvolací súd konštatoval, že príprava na budúce povolanie formou vysokoškolského štúdia sa považuje za efektívny spôsob získania kvalifikácie, keď vyživovanej osobe zabezpečí do budúca väčšie možnosti uplatnenia na trhu práce, a teda dosiahnutie schopnosti samostatne sa živiť. Záver konajúceho súdu, že navrhovateľ študujúci o. i. dennou formou štúdia na vysokej škole nie je schopný samostatne sa živiť, a z toho dôvodu je odkázaný na výživné od povinného rodiča, má preto vo všeobecnosti svoj základ v ustanovení § 62 ods. 1 ZOR. Odvolací súd však považuje za relevantné špecifikum súdnej veci skutočnosť, že navrhovateľ ukončil v roku 2012 strednú školu (gymnázium), následne sa zaevidoval na ÚPSVaR a v roku 2013 započal štúdiom na Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave, kde si povinnosti študenta riadne neplnil, po troch rokoch štúdia bol vylúčený z druhého ročníka a ďalej nikde neštudoval, bol zamestnanom a dohodárom v spol. TEATRO s. r. o. (od 18. mája 2015 do 3. septembra 2017). Navrhovateľ následne zahájil prípravu na povolanie štúdiom, od 4. septembra 2017 sa stal denným študentom Podnikovohospodárskej fakulty Košice na Ekonomickej univerzite a od 22. septembra 2017 je zapísaný ako externý študent Fakulty práva na Paneurópskej vysokej škole. Odvolací súd má na základe uvedených skutočností ten právny názor, že navrhovateľ nemá nárok na výživné od povinného rodiča, u ktorého došlo k zániku vyživovacej povinnosti, pretože navrhovateľ prerušil prípravu na budúce povolanie bez toho, aby preto existovali ospravedlniteľné dôvody. Pokiaľ navrhovateľovi učebný odbor na prvej vysokej škole s ohľadom na jeho zameranie alebo náročnosť nevyhovoval, tak ako v konaní deklaroval, nič mu nebránilo, aby sa uchádzal o status študenta v nasledujúcom školskom roku na vysokej škole pre neho vhodnejšej, čo ale neučinil, preto jeho prípravu na budúce povolanie nepovažuje odvolací súd za cieľavedomú a sústredenú. Za situácie, keď doba štúdia nie je obmedzená vekom, nemôže byť skutočnosť, že navrhovateľ opakovane začína študovať rôzne študijné odbory (pretože si riadne neplnil svoje školské povinnosti) na škodu rodiča, ktorý nie je ochotný toto nadštandardné štúdiom hrať a podporovať platením výživného. Odvolací súd konštatuje, že v prejednávanej veci, keď navrhovateľ zmenil v podstate už tretíkrát študijný odbor, nemožno akceptovať vznik vyživovacej povinnosti rodiča pri každom jeho „vzdelávacom pokuse“. Akokoľvek je právo na vzdelanie ústavné zaručené, nemôže byť štúdiom plnoletého dieťaťa podporované zákonnou vyživovacou povinnosťou rodiča nekonečne a použitím argumentu ad absurdum by navrhovateľ takto mohol zahajovať a ukončovať štúdiom ešte mnoho rokov, bez toho, aby niektoré štúdiom riadne dokončil. Na základe uvedených skutočností dospel odvolací súd k záveru, že vyživovacia povinnosť otca navrhovateľa zanikla v zmysle ustanovenia § 62 ods. 1 ZOR v máji 2015, t. j. v okamihu skončenia predchádzajúceho

štúdiá, keď sa stal navrhovateľ zárobkovo činným, nota bene schopným samostatne sa živiť a neobnovila sa v septembri 2017 ďalším štúdiom navrhovateľa, ktoré už nemožno s poukazom na vyššie uvedené považovať za riadnu prípravu na budúce povolanie. O návrhu navrhovateľa na priznanie trov konania na súde prvej inštancie a trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) v spojení s § 2 ods. 1 CMP a § 52 CMP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal navrhovateľ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, pričom jeho prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa dovolateľa odvolací súd posúdil tú skutočnosť, že navrhovateľ ako oprávnený nadobudol schopnosť živiť sa sám momentom jeho vylúčenia zo štúdiá, keď sa navrhovateľ stal zárobkovo činným, teda schopným samostatne sa živiť. Skutočnosť nevhodnej a nesprávnej voľby vysokej školy však odvolací súd nepovažoval za relevantnú, pričom za relevantný považoval iba odstup času medzi začatím štúdií na vysokých školách. Odvolací súd nesprávne posúdil aj to, ak neprihliadol na záujem oprávneného, najmä na jeho nezáujem o štúdium medicíny, naopak záujem o ďalšie štúdium spoločenských vied na druhej vysokej škole, dokonca zvýšenou snahou o rozšírenie vzdelania aj v oblasti práva ďalším štúdiom v externej forme štúdiá na vysokej škole. Odvolací súd v rozsudku vôbec neprihliadol na záujmy navrhovateľa ako oprávneného dieťaťa dosiahnuť najvyšší stupeň vzdelania (vysokoškolské vzdelanie) a završiť tak riadnu prípravu na budúce povolanie. Podľa dovolateľa odvolací súd nesprávne právne posúdil vec, keď iné ako riadne skončenie štúdiá na prvej vysokej škole (vylúčenie zo štúdiá pre nezvládnutie skúšok v druhom ročníku) u navrhovateľa ako oprávneného považoval za prerušenie prípravy na budúce povolanie bez toho, aby preto existovali ospravedlniteľné dôvody. Tiež považoval za nesprávne, ak toto odvolací súd považoval za moment zániku vyživovacej povinnosti otca ako rodiča voči dieťaťu v zmysle § 62 ods. 1 ZOR. Odvolací súd taktiež nesprávne právne posúdil to, že nepovažoval začatie štúdiá navrhovateľa ako oprávneného dieťaťa na vysokej škole dňa 4. septembra 2017 (na Podnikovohospodárskej fakulte Košice, Ekonomickej univerzite) za opätovné začatie vyživovacej povinnosti, resp. znovuoobnovenie, aktivovanie vyživovacej povinnosti rodiča k dieťaťu v zmysle § 62 ods. 1 ZOR v platnom znení. Ako právne otázky, ktoré v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP najvyšší súd doposiaľ neriešil uviedol dovolateľ nasledujúce právne otázky: „1. Je možné nevhodný výber vysokej školy dieťaťa a následné iné skončenie štúdiá na vysokej škole podľa § 66 ods. 1 písm. c/ zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v platnom znení považovať za prerušenie cieľavedomej a sústredenej prípravy na budúce povolanie? 2. Je možné za cieľavedomú a sústredenú prípravu na budúce povolanie dieťaťa považovať situáciu ako po inom skončení štúdiá na vysokej škole podľa § 66 ods. 1 písm. c/ zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v platnom znení dôjde bezprostredne k opätovnému začatiu štúdiá na druhej vysokej škole? 3. Je možné považovať začatie štúdiá na druhej vysokej škole po tom, čo dieťa pre nevhodný výber vysokej školy štúdium na vysokej škole inak, podľa § 66 ods. 1 písm. c/ zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v platnom znení, za opätovné začatie vyživovacej povinnosti, resp. znovuoobnovenie (aktivovanie) vyživovacej povinnosti povinného otca k dieťaťu v zmysle § 62 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v platnom znení? 4. Zaniká vyživovacia povinnosť povinného otca k dieťaťu v zmysle § 62 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v platnom znení, ak dieťa neskončí riadne štúdium na vysokej škole podľa § 65 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v platnom znení, avšak začne študovať na druhej vysokej škole?“ Navrhol, aby najvyšší súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

4. K dovolaniu navrhovateľa sa vyjadril otec navrhovateľa, ktorý považuje dovolanie za neprípustné. Dovolanie navrhovateľa navrhol odmietnuť, prípadne zamietnuť, pričom si uplatňuje trovy konania.

5. Konania vo veciach výživného rodičov k ich deťom (aj plnoletým) sa od 1. júla 2016 riadia ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77, obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania v tejto veci; prípustnosť dovolania navrhovateľa bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania (strana sporu), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že predmetný rozsudok je potrebné zrušiť.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. V danom prípade dovolateľ prípustnosť dovolania odvodil z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) je zrejmé, že navrhovateľ prípustnosť dovolania vyvodzoval aj z § 420 písm. f/ CSP, keď tiež namietal najmä nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacím súdom, ktorý vôbec neprihliadol na jeho záujmy ako oprávneného dosiahnuť najvyšší stupeň vzdelania (vysokoškolské vzdelanie).

10. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní (§ 383 CSP). Ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám (§ 384 ods. 1 CSP). Na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 385 ods. 1 CSP).

14. Z vyššie citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že ak odvolací súd v rámci preskúmania rozhodnutia súdu prvej inštancie dôjde k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie zopakuje. Uvedená povinnosť odvolacieho súdu vyplýva z princípu priamosti, ktorý v tomto prípade znamená, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie sám len prehodnotiť. O nové hodnotenie dôkazov ide tam, kde má odvolací súd iný názor na spoľahlivosť dôkazného prostriedku. Zároveň, ak

chce odvolací súd vstúpiť do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je rozhodnutie súdu prvej inštancie založené, obligatórne musí byť nariadené odvolacie pojednávanie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., *Civilný sporový poriadok, Komentár*, Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1279, 1287).

15. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne viazaný aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené, pretože v zásade je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. V prípade pochybností o jeho správnosti má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tak, že opakovane dôkazy vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Zásada priamosti je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchylenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie (pozri napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 98/2017, 2 Cdo 70/2017, 4 Cdo 229/2019).

16. V posudzovanej veci súd prvej inštancie odôvodnil svoje rozhodnutie aj s poukazom na § 62 ods. 1 ZOR a z výsledkov vykonaného dokazovania a zisteného skutočného stavu veci vyvodil právny záver, že návrh navrhovateľa bol dôvodný. Uviedol, že mal za preukázané, že v danom prípade boli splnené zákonné kritériá pre určenie vyživovacej povinnosti povinného voči navrhovateľovi, keďže navrhovateľ sa od septembra 2017 pripravuje na budúce povolanie štúdiom na dvoch vysokých školách, a to dennou a externou formou štúdia. Aj keď u navrhovateľa nejde o plynulé pokračovanie v o vysokoškolskom štúdiu po skončení gymnázia, v čase, keď navrhovateľ neštudoval na vysokej škole výživné od povinného si nežiadal, pričom skutočnosti zistené vypočutím svedkyne a oboznámením s a s obsahom rozvodového spisu svedčia o tom, že povinný si vyživovaciu povinnosť neplnil dlhodobo, pričom navrhovateľ deklaroval svoju snahu získať vysokoškolské vzdelanie (bližšie pozri bod 24., 25. a 28. rozhodnutia okresného súdu). Súd prvej inštancie priznal navrhovateľovi výživné v sume 450 Eur ako sumy primeranej s ohľadom na jeho odôvodnené potreby a možnosti a schopnosti povinného (otca navrhovateľa). Odvolací súd na odvolanie povinného (otca) vec prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 a contrario (v protiklade, naopak), a dospel k záveru, že odvolanie otca navrhovateľa je dôvodné. Rozhodnutie súdu prvej inštancie odvolací súd zmenil, nakoľko neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie a návrh navrhovateľa zamietol. Odvolací súd v porovnaní so súdom prvej inštancie svoj zmeňujúci rozsudok založil na právnom názore odlišnom od vyššie uvedeného právneho názoru súdu prvej inštancie, keď naopak konštatoval zánik vyživovacej povinnosti otca navrhovateľa v zmysle ustanovenia § 62 ods. 1 ZOR v máji 2015, t. j. v okamihu skončenia predchádzajúceho štúdia, keď sa stal dovolateľ zárobkovo činným, nota bene schopným samostatne sa živiť a táto vyživovacia povinnosť sa neobnovila v septembri 2017 ďalším štúdiom navrhovateľa (bližšie pozri najmä body 13., 14. a 15. rozhodnutia krajského súdu), preto uzavrel, že navrhovateľ nemá nárok na výživné od svojho otca.

17. Z obsahu spisu je teda zrejmé, že odvolací súd, hoci dospel k odlišným skutkovým zisteniam ako súd prvej inštancie a od jeho skutkových zistení sa odchyľil, na základe čoho vyvodil iný právny záver, nenariadil vo veci pojednávanie a nevykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Zo spisu tiež nevyplýva, aby si odvolací súd voči účastníkom konania splnil tzv. manu ducēnū povinnosť opravného súdu v zmysle § 382 CSP, keď účastníkov konania (vrátane dovolateľa) nevyzval, aby sa vyjadrili k možnej odlišnej aplikácii ustanovenia § 62 ods. 1 ZOR, v dôsledku čoho účastníci konania v danej procesnej situácii nemali možnosť namietať správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Týmto nesprávnym procesným postupom odvolací súd odňal účastníkom konania možnosť konať pred súdom a porušil ich právo na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP (podobne pozri R 33/2011). Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd namiesto toho, aby vo veci nariadil pojednávanie, nariadil len verejné vyhlásenie rozhodnutia (viď zápisnica zo dňa 28. februára 2019 (č. l. 200 spisu), na ktorom vyhlásil zmenený rozsudok. Odvolací súd tak pred vydaním konečného rozhodnutia vo veci postupoval v rozpore s § 382, § 383, § 384 ods. 1, § 385 ods. 1 CSP a tiež s

ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu (pozri napr. sp. zn. 5 Cdo 131/2009, 7 Cdo 110/2018) a ústavného súdu (sp. zn. II. ÚS 400/2009, II. ÚS 506/2013).

17.1. Ak sa však odvolací súd chcel odchyliť od skutkových zistení súdu prvej inštancie na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 384 ods. 1 CSP sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 191 CSP. Len takýto postup je v súlade aj so zásadou priamosti a ústnosti civilného konania. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o neopodstatnenosti návrhu dovolateľa, dospel v podstate iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie, dokonca bez nariadenia pojednávania vo veci. Odvolací súd postupoval v priamom rozpore so znením ustanovenia § 384 ods. 1 CSP, a teda sa natoľko odchyľil od jeho znenia, že zásadne poprel jeho účel a význam, keď dospel k odlišným skutkovým zisteniam ako okresný súd bez vykonania vlastného dokazovania alebo jeho zopakovania v odvolacom konaní; k odlišnému hodnoteniu dôkazu má odvolací súd povinnosť poskytnúť sporovej strane možnosť sa k nemu vyjadriť. Pokiaľ odvolací súd tak neurobil, možno považovať jeho odchylné skutkové závery za nepodložené, urobené v rozpore s § 378 ods. 1, § 383 a § 384, § 385 CSP a v takom prípade je odvolacie konanie postihnuté vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP.

18. Na základe zhora uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania v danom prípade ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo navrhovateľovi uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Na základe čoho je dovolanie navrhovateľa v tejto časti nielen prípustné podľa § 420 písm. f/ CSP, ale tiež zároveň dôvodné, lebo je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 431 ods. 1 CSP.

18.1. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej zmätočnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšími námietkami dovolateľa a správnosťou právnych záverov (t. j. námietkami dovolateľa o nesprávnom právnom posúdení veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP), na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie odvolacieho súdu. Totiž v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť zásadného charakteru, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 166/2017, 2 Cdo 88/2017, 3 Cdo 146/2018, 4 Cdo 191/2018, 5 Cdo 29/2016, 8 Cdo 70/2017).

19. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

19.1. Najvyšší súd v zmysle týchto ustanovení zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

20. Ak bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP); v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 1 a 3 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.